

Tečúca čistota Tatier, rok po ...

Záver z pracovného stretnutia ľudí dobrej vôle pomáhať Tatrám "**Tečúca čistota Tatier, rok po ...**", konaného 2-4. 12. 2005 v Starom Smokovci

Účastníci pracovného stretnutia z Čiech a Slovenska z rôznych sfér verejného, kultúrneho, občianskeho, podnikateľského i odborného sa uzhodli, že prosperita Tatier a prevencia pred "Tatranskými konfliktami" je možná za podmienok:

1. Pre obnovu lesných ekosystémov

Je najvyšší čas presadzovať integrovaný prístup k obnove Tatranského národného parku. Realizované programy i projekty nie sú navzájom zosynchronizované a nevedia o sebe.

Program obnovy tatranskej prírody ukončiť do roku 2015. Vekovú diverzitu dosiahnuť výchovou porastov s priblížením vekovej i druhovej diverzity lesných ekosystémov v postihnutej oblasti TANAPu.

Ukončiť zonáciu Vysokých Tatier (stupne ochrany prírody) tak, aby to akceptovali všetci zainteresovaní. Odporúčame vypracovať zonáciu Tatier procesným spôsobom za účasti všetkých zainteresovaných.

Mimoprodukčné funkcie Tatranského lesa prevažujú nad produkčnými funkciami, preto [TANAP](#) je potrebné chrániť ako nenahraditeľné dedičstvo Európy.

Likvidácia kalamity je nevyhnutná, aby nevznikli ďalšie riziká devastácie TANAPu (požiare, lykožrút).

Pováľaný Tatranský les nie je len negatívum, ale paradoxne umožnil lepšie vnímať krásu Tatier s významnými pohľadmi na dominanty. Zároveň odhalil urbanistický chaos a vzájomnú nesúrodosť architektúry. Jednotlivé architektonické solitéry "*výdobytkov ľudského génia LOCI*" vzájomne neharmonizujú a preto je potrebné venovať obnove urbanizovaných častí Tatier mimoriadnu pozornosť.

Do obnovy tatranských lesov je potrebné pozvať školy a ponúknuť školám rozvíjať environmentálnu výchovu na obnove lesa v TANAPe. **Pre tieto iniciatívy je potrebné zriadiť Tatranskú školu praktickej ochrany prírody.**

2. Pre trvalo udržateľný rozvoj Vysokých Tatier

Vysoké Tatry z viacerých dôvodov (najmä prevažujúca južná expozícia svahov s výraznými teplotnými výkyvmi) nie sú vhodným teritóriom na expanziu lyžiarskych stredísk.

Rozvoj cestovného ruchu a starostlivosť o prírodné dedičstvo Tatier nemusia byť v konflikte, ak sa nájde vhodná miera medzi turizmom a záujmami ochrany prírody. Preto je potrebné spracovať integrovaný program rozvoja cestovného ruchu a postaviť ho na báze spoznávania prírodného dedičstva Tatier.

Tatry potrebujú obnoviť svoj jedinečný architektonický štýl, ktorý bol jasne formovaný už v prvých dekádach 20. storočia. V tom samospráva nemá rozvinuté kompetentné nástroje (odborné kapacity a strategické záväzné dokumenty) a v dôsledku toho došlo za posledných desaťročia k úplnej dezurbanizácii - situovanie nehnuteľností "bez ladu a skladu".

Plán územného rozvoja Tatier je nevyhnutný na základe jasných pravidiel pre intravilán, urbárne zóny a extravilán s proporcionálne definovanými vzťahmi. Územný obvod sídelných štruktúr v rámci národného parku sa nesmie plošne rozširovať (je historicky vzniknutý, a preto musí ostať konštantný). Ďalší rozvoj a skvalitnenie sídelných útvarov je potrebné

realizovať v rámci ich územných obvodov. **Plošné rozširovanie sídiel odporúčame mimo územia TANAPu.**

Odporúčame vyhlásiť verejnú súťaž na vypracovanie zásad architektonického štýlu postaveného na tradičných hodnotách formovaných v prvých dekádach 20. storočia a ďalej ich tvorivo rozvíjať. Toto vytvorí jedinečný a originálny tatranský štýl, ktorý prítiahne záujem cestovného ruchu nie len o prírodné hodnoty Tatier, ale aj o architektúru.

Je potrebné vyvrátiť mýtus, že "umelo vysadený les je niečo zlé". Unikátnosť Tatier je aj vo formovaní liečebných procesov, ktorý vznikol aj vďaka umelo vysadeným lesom okolo tatranských osád v medzivojnovom období. Ak chceme zachovať túto unikátnu liečebnú funkciu, sme povinní urýchlene obnoviť lesné porasty (v **tom nemá miesto experimentovanie so samovývojom tatranských lesov**).

Je potrebné zatriktívniť urbanizované zóny národného parku (osady mesta), pretože návštevníci väčšinu času trávajú pobyt v urbanizovaných priestoroch.

Pre spracovanie projektov obnovy Tatier je nevyhnutné neustále monitorovať potreby a záujmy návštevníkov Tatier

Plán územného rozvoja musí byť spracovaný procesným postupom za aktívnej účasti všetkých zainteresovaných, predovšetkým vlastníkov, ktorí nesú ťarchu právnej zodpovednosti za fungovanie nehnuteľností.

Je potrebné skvalitniť vzťahy medzi partnermi, inak nie je možná prosperita Tatier. Preto odporúčame vypracovanie spoločného programu pre región.

3. Pre kultúru občianskej participácie

Človek je súčasťou prírody a preto je jeho povinnosťou pomáhať jej v krízových situáciách a rešpektovať jej konkrétne danosti.

Samosprávy by mali posilňovať vedomie občianskych práv, **pretože jeho absencia spôsobuje ľahkú manipulovateľnosť verejnosti zo strany nátlakových a lobistických skupín.**

Rozvoj Tatier je podmienený motiváciou mladej generácie Tatrancov k aktívnej účasti na prosperite Tatier. Veľa mladých ľudí by chcelo žiť v Tatrách, ale podmienky pre nich nie sú vhodné. Odporúčame vláde SR vytvoriť podmienky žiť a podnikat' v Tatrách.

Odporúčame samospráve motivovať občanov pre ich aktívnu účasť na správe vecí verejných, napríklad formou tatranských občianskych multisektorových dialógov.

Odporúčame občanom Tatier, stať sa aktívnym lídrom rozhodovania, lebo predovšetkým oni majú legitímne právo chrániť si svoje záujmy.

Odporúčame štátu plne rozvinúť princíp subsidiarity na území tatranského regiónu.

4. Pre prevenciu pred "tatranskými konfliktami"

Dopady kalamity obnažili a vyostřili už jestvujúce dlhoročné konflikty (nevyjasnené vlastnícke vzťahy, nedoriešené kompetencie v rozhodovaní).

Vyzývame slovenské médiá ku korektnej a objektívnej publicite o súťaži myšlienok a projektov pre obnovu Tatier (Tatry sú nadčasový fenomén a preto nesmú byť mediálne poňaté ako "handra na jedno použitie")

Zúčastnení konštatujú, že napriek časovému stresu, improvizácii a nízkej kultúre politického prostredia sa likvidácia kalamity po roku zvládla a dala dobrý základ pre obnovu Tatier.

Od začiatku tvorby koncepcie obnovy a rozvoja je nevyhnutný dialóg s vlastníkmi pozemkov a poznanie ich vízie, ako prevencia budúcich konfliktov pri realizácii rozvojových programov

Odporúčame samospráve vytvoriť platformu pre dialóg medzi všetkými zainteresovanými

Odporúčame samospráve rozpracovať model "certifikácie" subjektov pôsobiach na území regiónu Tatier, ako značky tolerancie, solidarity, serióznosti, partnerskej spolupráce, ako pozitívny signál pre návštevníka Tatier.

Odporúčame Tatracom *"roztancovať ducha Tatier"*

5. Pre kultúru otvorených komunikačných kanálov

Odporúčame samospráve vytvoriť spoločnú databázu obnovných projektov v Tatrách, ktorá bude verejne prístupná.

6. Pre inštitucionálny rámec pomoci Tatrám

Odporúčame vláde SR **iniciovať zriadenie koordinačného regionálneho úradu pre integrovaný rozvoj Tatier**. Tatry, ako jedinečný fenomén Slovenska si to zaslúžia.

Požadujeme od samosprávy presadzovať dlhodobé programovanie. Navrhujeme pre samosprávu spracovať programový rozvojový dokument s víziou k roku 2020.

Účastníci pracovného stretnutia, 4. decembra 2005.

Vo Vysokých Tatrách.

Organizátori pracovného stretnutia:

MVO Ľudia a voda, Čermel'ská cesta 24, 040 01 Košice

tel. fax: 055 799 88 06-9, e-mail: ludiaavoda@ludiaavoda.sk

Kontaktná osoba: Michal Kravčík, mobil: 0905 482 099

PČOLA - Združenie ochranárov severovýchodného Slovenska, Stará Ľubovňa

Kontaktná osoba: Paľo Petráš

Mobil: 0915173730, e-mail: pcola@sinet.sk

Občianske združenie Čisté Tatry, Zbojnická chata, PO BOX 24 Starý Smokovec,

Kontaktná osoba: Marián Rusnák, mobil: 0903 908 275

e-mail: vesna@sinet.sk